

нра – нравится («эта музыка мне очень даже нра»)

спа – спасибо («а за это тебе спа»)

выхи – выходные («выхи провела классно», «на выхах иду на йогу»).

бижа – бижутерия

Ата – Алма-Ата, Алматы

Биш – Бишкек

Тай – Таиланд

Ебург – Екатеринбург

- написание только некоторых согласных

спс – спасибо

пжл – пожалуйста

pls – please.

tnx – thanks (thank you)

В социальных сетях блогеры активно используют английские слова в русском напи-

сании: бас от англ. bus (автобус), резалт от result (результат); сокращения английских слов: конгратс/congrats от англ. congratulations (поздравления), сабж от subject (тема поста).

Более того, распространение получает написание английских аббревиатур русскими буквами. Например, in my humble opinion, что означает «по моему скромному мнению», имеет сокращение как «imho/ИМНО», так и «имхо/ИМХО»; сокращения лол/ЛОЛ или в английском написании lol/LOL надо понимать как «очень смешно» от lot of laugh (буквально: лот смеха, много смеха).

Подобных примеров можно привести множество, и они стоят нашего внимания, поскольку уже стали лингвистическими фактами и пополняют Национальный корпус русского языка www.ruscorpora.ru.

Керіміше Сәбит

ЕУРОПАШЫЛДЫҚ ЖӘНЕ МАҒЖАН ПОЭЗИЯСЫ

Бес арысымыздың бірі – Мағжан Жұмабаевтың шығармашылығы тұғырлы тәуелсіздік жылдарында қайта терең зерттеліп, әдебиет тарихында өз еншісін алып келеді. Бұл ақынның ұрпағына өшпес мұра қалдырып және оның келешекте жаңғыратынына сеніммен үміт артқан. Поэзиясында шығысы мен батысын тең алып жүретін от ақын шығыстан нәр алып, «түрікшілдікке» сескенбей қарап, «еуропашылдықтың» өлең өрнектерін тамаша бере алды.

Әдебиетте шекара болмайды, мұны әр заманның көркем туындылары дәлелдеуде. Қаншама дүниені дүр сілкіндірген дүбірлі оқиғаларға, алапат аяқастарға, шекарадағы шешілмейтін шайқастарға мына бір «таза һәм кіршіксіз өнер шекарасы» тыңнан тоқтау болатын-ды. Міне, ұлт мүддесімен біте қайнасқан әдебиет осы оқиғалардың куәсіндей. Бұлай дейтініміз, шексіз шекара арқылы әр халықтың әдебиеті араласқұралас боп, жаңа әдеби туындылардың тууына, пайда болуына әкеледі. Бұл ойымызды ғалым Ш. Сәтбаеваның мына пікірімен сабақтасaq: «Қазақ әдебиетінің бай, кең де жан-жақты байланысы – халқымыздың ұлттық мәдениетінің өркендеген, көркемдік дамуының дәреже-деңгейін, рухани сергектігін байқататын маңызды

құбылыстардың бірі». Аздап тарихтың тағылым беттерін парақтасaq.

Сонымен, қандай да бір ұлт әдебиеті дара дамып, жеке күй кешпейтіні айқын. Ол сөз өнері болсын, басқа ұлт әдебиеттерімен тығыз қарымқатынаста, бір-бірімен өзара байланыста өсіп, өркендеп отырмақ. Тіпті әрбір ұлттың әлемдік әдебиетке қосар үлесі де осы байланыстар аясында таразыланып, олардың шығармашылық үн қатысы анықталары белгілі.

Мағжан Жұмабаев – әдебиетіміздегі «көзінде от ойнап, сөзінен жалын шашқан», елін, жерін, халқын «ессіз» сүйген ақындарымыздың бірегейі. Мағжан ақынды өзіндік мұңымен, сезімдік сырымен, батыс-шығыстық өлең өрнегін әдемі өре келген, жарқыраған жырымен бүгінгі күнге жеткен ақын деп білеміз.

Есімі қазақ әдебиетінің тарихында алтын әріптермен жазылған Мұхтар Әуезов Мағжанның ақындығын жоғары бағалаған. «Қазақ ақындарының қордалы ауылында туып, Европадағы мәдениет пен сұлулық сарайына барғызған» ақын жайлы заңғар жазушымыз М. Әуезов: «Қазақ жазушыларынан, әрине, Абайды сүйемін. Бұдан соң Мағжанды сүйемін. Европалығын, жарқыраған әшекейін сүйемін», - деп жазады.

Мағжан туралы, оның еуропашылдығы туралы сөз еткенде ғалымның осы сөзінен айналып өтпеу мүмкін емес. Өйткені Мағжан қазақ әдебиетіне осындай жаңалығымен келген тұлға. Батыстың бейнелілігін, шынайылығын әдебиетімізге һәм сөз өнерімізге отты да құдіретті, сұлу да сырлы, сазды да назды жырларымен жарқыратып таға білді. Алайда Еуропа әдебиетінің жетегінде кетті деуден аулақпыз, тума төл әдебиетінен сусындап, қанып ішіп, шығыстың шайырларымен де үндесіп, поэзиямызға өзіндік бір бастауды енгізді.

Өз пікірімен ақын өмірінің сан қырын терең зерттеген белгілі мағжантанушы ғалым Ш. Елеуенов зерттеуінде: «Абай мен Мағжан Батыс пен Шығысқа бірдей тел ақын. Мекендері Шығыс демесең, өлеңдерін жер шарының екі бетіндегі ел атаулы өгейсінбеуге, жатсынбауға керек. Бір кездерде қазақ өлеңі құлаққа арналған, ал нағыз өлең суреттен жаралуға тиіс деп жүрді. Абай мен Мағжан поэзиясы құлаққа қандай жағымды болса, сурет тілейтін көзге де сондай сүйкімді. Сонысымен қай ел адамының жүрегіне жол табуы тиіс», - деп ақынның батысы мен шығысын тең алып қарастырады.

Сонымен, Мағжанның батысынан шошынбауымыз керек, керісінше, шолпылдатып тұрып сүңгіп, шомылуымыз абзал болар. Қазақтың сөз өнерінің есігін батыстың символизмімен қағып кірген ақын – расында символист. Орта ғасырда пайда болған символизм XIX ғасырдың ортасына бастап ерекше дамыды. Ақын осы символизм арқылы өлең құрылымындағы келісімді нақышында келтіреді. Гете мен Гейнеден, орыстың бір топ символистерін оқып-біледі, таниды. Гетеден аударған «Орман патшасы» өлеңінде:

«Қорықпа, балам, қараңғы

Түнде жоқ еш қорқыныш.

Ол – ақ шашты ағаштар,

Жай ғана тұр ғой тып-тыныш!», -

деп әкесі баласын қап-қара түннен қорықпауын сұрайды. Қараңғылықты, қара түнді жарық етіп келе жатқан от пайғамбар, таң, нұр, күн бейнелерін жырында молынан қолданады. Қараңғы қапастан осы бейнелер аман алып шығатынына сендіреді.

«Жел» бейнесінің де ақын поэзиясынан алар орны ерекше. Батыстың ақыны Шеллингтегі символизм де желмен үндеседі екен. «Жел» атты өлеңінде желді тентек бір балаға теңеп, жолына еш нәрсе кедергі бола алмайтынын жеткізеді.

Кәрі орманды оятып,
Бірдене деп жұбатып,
Жымиып күліп өтеді.
Жұрттан ойын жасырып,
Алқынып өзі асығып,
Қарақат көзге жетеді.

Өлең соңын ақын өзін осы жел болмағанымен түйіндейді. Бірақ Мағжан желдей еркін, азат болғысы келгендігін өлеңдерінен көре аламыз.

Сонымен қатар поэзияның «пайғамбары» еуропашылдығымен несімен тағы ерекше дейтін болсақ, сезімдік сарындағы өлең жанрын туғызған. «Мағжан өлеңдеріндегі эротикалық сезімдер – ақын қиялы, қазақ әдебиетіне жаңа жанр әкелу мақсатынан туындаған. Оның осы жанрға негізделген «Сүй, жан сәулем», «Күміс нұрлы ай», «Хор сипатты қарындас» өлеңдеріне келеп болсақ, Гете поэзиясынан басталып, Абай поэзиясынан қолдау тапқан Батыс Еуропа әдебиетіндегі эротикалық жанрды қазақ әдебиетіне ендіру мақсатынан туған», - дейді тағы бір мағжантанушы ғалымыз Б. Қанарбаева. Бұл жанрды Мағжан жоғарыда аталған өлеңдерінде махаббаттың асыл мұратын, тұнық сезімін әдемі астастырып береді. Ақынның мұндай сипаттағы өлеңдері әлемдік поэзия інжу-маржанынан еш кем түспес деп сеніммен айта аламыз.

Мағжан Жұмабаев – өзінің айрықша толқынымен келер толқынға қазақтың кең сахарасындай, елінің езгіде қалмайтындай, жігерінді жасынға жанытатындай, құшағыңды жалынға күйдіретіндей асыл мұра қалдырған «отты Гуннан от боп туған» дарын иесі. Ол ендігі сөзді келер ұрпақтың еншісіне қалдырады.

Поэзияның құдіреттілігі сонда – ақынның өз заманының тыныс-тіршілігін, қайғы-мұңын, қуаныш-шаттығын өлең сөзбен өрнектеп жеткізе білуінде. Міне, Мағжан ақынның қай өлеңін алмаңыз оның бар тынысы сезіліп тұрады. Сол тыныстан еуропашылдықты тану қиынға соқпасы анық.

1. Елеуенов Ш. Мағжан. – Алматы: Санат, 1995.

2. Жұмабаев М. Көп томдық шығармалар жинағы. – Алматы: Жазушы, 2008.

3. Қанарбаева Б. Мағжан поэзиясындағы символизм/ Алматы ақшамы. – 12 қараша 2002.

4. Әбдиманұлы Ө. XX ғасыр бас кезіндегі қазақ әдебиеті. – Алматы: Қазақ университеті, 2002.

* * *

В статье автором рассматривается европеизм в поэзии Магжана Жумабаева; своеобразие его творчества, вобравшего в себя черты Восточной и Западной культур.